

7 Ağustos 2020 Cuma

SÖYLEŞİ kitapsanat

'Bugün yaşadığımız en büyük toplu sanrı'

'Sanrı' başlıklı sergisiyle Bozlu Art Project Mongeri Binası'na konuk olan Utku Varlık, "Evren, beynimizin bir sanrı bahçesidir. Beynin bize oynadığı oyunlar çok. 'Korku'ya özgü tüm büyük sapmalar, paradoksal düşler son sergimin çekim alanında, benim şairlerimle bir diyalog. Bugün yaşadığımız, kanımca insanın yaşadığı belki de en büyük toplu sanrı" diyor.

MERVE ERTÜTÜNCÜ
merveertutuncu@gmail.com

Serginin başlığında yola çıkar-
sak bulunduğumuz dünya bir
'Sanrı' olabilir mi?

Çok uzun bir süredir savunduğum tez; "Evren, beynimizin bir sanrı bahçesidir". Beynin bize oynadığı oyunlar çok. Ölümü gösterip inanç alanları yaratınca, işte ona sığınanların labirentinden çıkamıyoruz. Yine sanrı ama tanrı fikrini saptırarak ona başka bir boyut saptayamadı. Bu kez 'korku'ya özgü tüm büyük sapmalar, paradoksal düşler son sergimin çekim alanında, benim şairlerimle bir diyalog. Önceki sergim 'Vanitas Vanitum - Her şey bir HİÇ'tir!'de, yine başka bir 'Sanrı'yı işlemiştim. Duygudan öte yaşadığımız gerçek verileri sanrı adına yadsıyamayız. Kısa süre önce, yakında yerini başka bir teleskopa bırakacak Hubble, bize 67 milyon ışık yılı uzaklıktaki Galaxie NGC 2775'in bir imajını gönderdi. O kadar net ki, sanki bir göz bize bakıyor. İşte bu gözü çevreleyen milyonlarca yıldız, bizim Samanyolu gibi, belki daha büyük; galaksinin orta boşluğundan evrenin derinliklerine doğru 'zamanın' yok oluşu, başka bir çekim alanında, başka bir zamana doğru!

■ **Sergide gösterilen resimlerinize, kadınların derin düşleri, yokluk ve var olma arasındaki geçişler, boşluklar fark ediliyor. Resimlerimize ilham veren bu soyut figürlerin ortak bir düşünce var mı?**

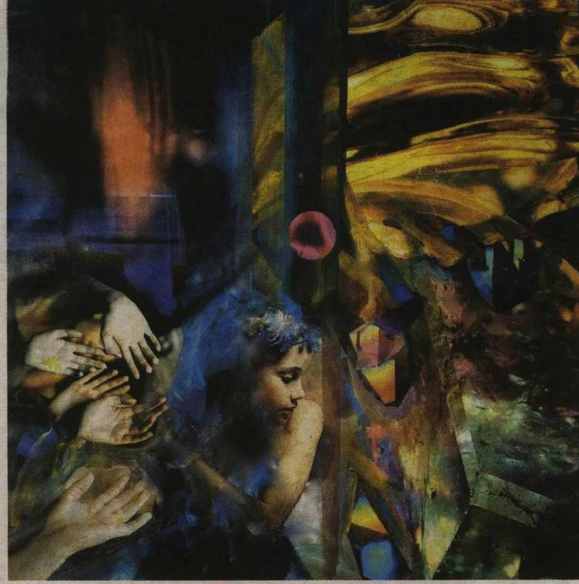
Resim tarihinin başından sonuna 'kadın' bir sembol; güzele özgü, hüznü, tüm duygu alanlarında, iç ve dışta. Sergiyi omuzlayan videoda Rilke'den yola çıkarak "Kadınlarda ne hüznü bir güzellik vardır" diyor. İşte kadın her çağda bir 'Sibyllin'; hiçbir mekân, bir peyzajı onsuz düşünemiyorum, duygu alanlarımdaki bu garip lirizmin dışı vuruşu!

■ **Gerçeklikle sanrı arasında nasıl bir çekim var?**

Gerçek, farkında olmak istemediğimiz bir sanrı, 'kaos'a özgü. Denizleri tüketenler, iç denizleri kurutanlar, batıl inançlarla varoluşumuzu tersyüz edenler, insanı insana düşüren, acıyı, ölümü ekip biçenler bu gezegeni bitirdikten sonra başka planet'lere gitmek isteyenlerin bir idea-fixe'si gerçek!

■ **'Sanrı' sergisinin pandemi sürecinde gerçekleşmesi bir tesadüf mü?**

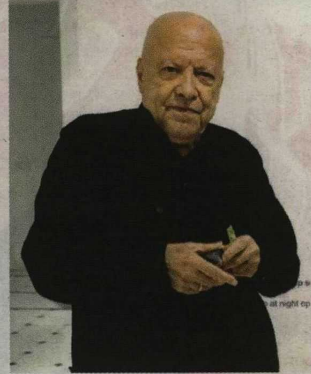
Kim düşünebilirdi bunu! Biliyordum sunun ben telepatiyi inanırım, bu konuda yaşadıklarımın çoğunu anlatmadım,

kimse inanmaz diye. Sergi hazırlığım, resimlerimin bitmemiş olduğu inancım, beni serginin bir nedenle erteleneceği sanrısına zorlar ve de olmadık abstürt şeyler düşünürüm! Bu kez yine düşündüm, ne yazık 'virtüs' değildi. Kanımca kurgu bilimi meslek edinenler de bu kez çuvalladılar! Bugün yaşadığımız, kanımca insanın yaşadığı belki de en büyük toplu 'sanrı'. Bence bu uyandırdığımızda bitecek bir karabasan değil; artık onu tutacak bir gücümüz kalmayan, yavaş yavaş elimizden kayan bir 'biosphere'. Aniden çoğaldığımızın farkına vardık!

■ **Baudelaire'in ifade ettiği gibi "Düşlerin tek gerçeklik olduğuna inanılan" bu düşlerini nasıl gerçekleştirebilir?**

Söz ettiğim 'biosphere' aynı zamanda bireysel bir atmosferdir. Bursum bittiginde bilerek Akademi'ye dönmedim, başkalarının belki fark edemediği, duyamadığı alarmlar, 'paradoksal düşlerim' ve de içimdeki Bastet kedisi beni uyarıyordu. 80'li yıllarda 'Apocaliptik Ceza Sömürgesi'ne dönüşen ülkemde artık kimsenin düş görececek gücü kalmamıştı! Moral; düşlerimizi gerçekleştirmek için, yine insanın önce özgür olması gerekir. Kısa bir öykü: 80 yıllarında Sander Yayinevi, Marquez'in 'Yüzyüzlük Yalnızlık' kitabını Türkçeye çevirmek için Can Yücel'i arar. Can, Adana'da hapistedir; tamam der ama

60 sayfa çevirdikten sonra hapishane koşulları nedeniyle vazgeçer! Sander, kitabın çevirisini acele bitirmek için Seçkin Selvi'yi -Çağan- arar; o da Sağmalcılar Cezaevi'ndedir ve kabul eder, kitap çevrilir!

■ **COVID-19'un belirmesiyle birlikte bambaşka hayatlar yaşamaya başladık, her gün binlerce insan ölüyor. Ve bu ölen kişiler sadece rakamdan ibaret değil. Utku Varlık'ın yaklaşımıyla 'ölüm' nasıl ifade edilir?**

1980 yıllarında İstanbul Urart Sanat Galerisi'nde yaptığım bir sergi nedeniyle dostum Emin Çetin'in Cumhuriyet gazetesi için benimle yaptığı söyleşide; 'ölümün, benim için sürekli yaşadığım bir sanrı olduğunu, ta çocukluğumdan

beri; babamın erken ölümünün, sepia fotoğraflardaki hüznün, tatile giderken annemin evdeki tüm mobilyaları beyaz örtülerle kapladığında, evden çıkarken evin de belki geçici bir ölüme yattığını düşündüğümü anlatmıştım. İlginç, o zaman Çehov'un 'Vişne Bahçesi'ni okumuştum. Daha ilginç, 1972'de Bergman'ın 'Çiğlikler ve Fısıltılar'ında da Çehov'dan hareketle mekânın terk edildiğinde ölüme yatması, Munch'ın 'Çiğlik'ından Bach'ın 'Requiem'ine sanrının ölüme dair içeriği... Bence 'ölüm bir kurtuluşur'.

■ **Pandemi sonrasında Türk sanat ortamında nasıl değişiklikler olmasını bekliyorsunuz?**

Türkiye sanat ortamı; bunun gerçekten 'virtüel' olduğunu bilmeyenler sanki virüsün onu silip süpürdüğünü zannettiler. Oysa ekonomik nedenlerle özel galeriler çoktan kapanmıştı. Nedeninin daha çok bizim ülkemize özgü 'müzayedeler' fenomeni olduğunu kimse açıkça söyleyemiyor! Virüsün açıkça yine dokunamadığı müzayede evleri oldu; hemen satışlarını 'online'a çevirdiler. Şunu tekrar ediyorum; yaşadığım Fransa'da ünlü müzayede evlerinin işlevi genellikle resim değildi, yaşayan, aktif ressamların satışı çok nadirdir, galerilerin işlevine saygı duyulur.

Utku Varlık'ın 'Sanrı' başlıklı sergisi, 28 Ağustos'a kadar Bozlu Art Project Mongeri Binası'nda.